

Nástin volebního programu – Uličný

**Prof. Oldřich Uličný:
Nástin volebního programu**

Prof. PhDr. Oldřich Uličný, DrSc., nar. 29. 9. 1936 , ředitel Ústavu českého jazyka a teorie komunikace na FF UK v Praze. Obor lingvistická bohemistika, slavistika, obecná lingvistika. Osobní bibliografie in: Jazyk a jeho užívání. Praha, FF UK 1996.

Průběh praxe: absolvent VŠP a FF UP v Olomouci 1958, 1958 – 61 učitel na ZŠ a SŠ a vojenská služba 6 měs. 1961 – 72 odb. asistent na pedag. fakultě a aspirant ÚJČ ČSAV, 1972 – 77 informační inženýr ve strojírenském 1989 jsem přes prostředí vzdáleném oboru stále publikoval, překládal (i beletrii) a jako člověk sice politicky pronásledovaný, ale vždy nestraník, jsem zastával i vedoucí funkce nižšího a středního řádu. závodě, 1977 – 81 dtto v Ústavu školských informací, 1981 – 1990 dtto v Ústředí věd., tech. a ekon. informací, 1990 – FF UK v Praze. Do r. 1989 jsem přes prostředí vzdálené oboru stále publikoval, překládal (i beletrii) a jako člověk sice politicky pronásledovaný, ale vždy nestraník, jsem zastával i vedoucí funkce nižšího a středního řádu.

1. Záměry týkající se fakulty a jejího řízení, obecně.

Základem uvědomovaného vztahu k naší práci je loajalita vůči univerzitě a fakultě. Od tohoto vztahu, postoje a pocitu se odvíjejí i záměry, které bych chtěl realizovat, budu-li

zvolen. Kladu důraz na kvalitu vědecké pedagogické a řídicí práce, na dodržování pravidel v působení FF a na jejich kontrolu a hodnocení.

Jsem pro demokratické, ale nikoli liberální řízení. Požaduji transparentnost informačních toků a osobní odpovědnost.

Vzhledem k novým podmínkám ztráty právní subjektivity fakulty je nutno realizovat zásadní vnitřní změny v řízení FF. To je předpokladem pro změnu postavení FF ve struktuře UK; trvám při tom na zachování specifik FF, zvl . často výlučné mnohooborovosti; jsme tím povinováni tradicí univerzity i odborné solidaritě, kterou příbuzným oborům právem věnujeme. Některé negativní ohlasy veřejnosti na současné působení FF UK je nutno brát vážně a snažit se o vytváření pozitivního obrazu fakulty v jejich očích. Je nutno pořádat více univerzitních extenzí, více popularizovat práci fakulty v pozitivním duchu, využívat internet, vyhýbat se skandálům a solipsistním excesům.

Jsem přesvědčen, že za všechno, co se na fakultě děje, nese vždy největší díl odpovědnosti její vedení. Je to však převážně odpovědnost morální, manažerská a „politická“ ve smyslu vztahu k řízeným i nadřízeným (srov. otázky hospodaření a odměňování, přijímací zkoušky, působení bývalých agentů StB na FF aj.).

2. Jak pokračovat ve vědě a výzkumu?

Myslím, že zejména je třeba zúčelnit meziuniverzitní dohody, podporovat společné projekty s domácími i zahraničními pracovišti (nezapomínat na Slovensko)

- pravidelně vyhodnocovat – individuálně i celofakultně – zapojení pracovníků, jejich ekonomické přínosy a publikační výstupy
- popularizovat výsledky ediční činnosti
- podporovat doktorandské studium a vytvářet podmínky pro práci doktorandů na fakultě (např. formou interdisciplinárních center)
- oživit zapojení studentů a doktorandů do různých vědeckých soutěží a konkursů, vysílat je na zahraniční stáže a mezinárodní odborné akce s referáty, oživit SVOČ, motivovat studenty pořádáním stud. workshopů (i s mezinár. účastí) a skupinovými i individuálními výměnami s domácími i zahraničními pracovišti, a to i za cenu svépomocných postupů
- soustavně navrhopvat nejlepší vědecké práce do soutěží o všechny existující ceny (včetně doktorandských a studentských)
- stimulovat pracoviště pro zapojení do grantů, zprostředkovávat nabídky, zabývat se dlouhodobější strategií a profilací výzkumné činnosti na jednotlivých skupinách oborů (zvláště tam, kde chybí vazba na institucionální „výzkumné záměry“)
- hodnotit pracoviště podle počtu podaných grantů; hodnocení promítat do osobního hodnocení vedoucího i do celkového finančního zabezpečení pracoviště; do grantů zapojit studenty, doktorandy, emerity a externí odborníky
- na internetové stránce pracoviště uvádět grantové aj. projekty, na nichž se pracovníci podílejí
- v ediční politice podporovat vydávání kvalitních skript

3. Co čeká studenty a pedagogy

3.1. Kdo je tu kvůli komu?

Pedagogičtí pracovníci jsou na FF pro studenty, nikoli opačně. Je nutno mít vysoké odborné nároky na studenty, avšak i na pedagogy. Je nezbytné zapojit studenty do hodnocení práce učitelů a ústavů, zřídit např. schránky na náměty a stížnosti. Dbát o osobnostní růst studentů, nabízet nadstandardní studijní možnosti, více domácích i zahraničních stáží, více pomůcek – sylabů a skript. Uvažovat o hodnocení nadstandardních výkonů např. prostřednictvím stipendií aj.

Vysokoškolský pedagog by měl být pro svého posluchače vzorem, proto doporučuji vyzdvihovat slavné osobnosti fakulty a jejich celoživotní dílo jako vzor hodný následování. Výchova vědeckého dorostu je nezbytná, profesor musí mít žáky a následovníky.

Pokud nejde o výjimečné případy, obory a osobnosti, pak vědecký gradus musí mít všichni pedagogové, kteří na FF pracují 15 let; habilitaci požadují maximálně do 40 let věku pro nové pracovníky; pro starší pak bude maximálně povolenou lhůtou 20 let působení na FF UK. Pokud budu zvolen, budu po roce svého volebního období trvat na tom, aby ti, kteří tyto podmínky nesplní, odešli z fakulty nebo byli převedeni do stavu lektorů.

Je třeba zpřísnit habilitační řízení, případné komplikace při jejich schvalování vědeckou radou UK snižují kredit fakulty. Oborové rady je nutno posílit a v tomto duchu motivovat. Je také třeba vyřešit otázku externistů – základní kursy mají učit jen interní pracovníci, protože pracoviště musí být schopno zajistit základní výuku vlastními silami; externisté učí jen kursy volitelné a výběrové. Na kvalitě pedagogů závisí

do značné míry budoucnost jednotlivých oborů i celé fakulty. Nová akreditační řízení budou velmi náročná.

3.2. Studenti mají nárok na plný rozsah lekcí.

- Pokud se lekce nekonají dvakrát po sobě a pracoviště nezajistí náhradu výuky, studenti se mohou se stížností obrátit přímo na vedení fakulty (děkana, resp. proděkana pro studijní záležitosti). Jde o samozřejmost plnění povinností a o vnitřní odpovědnost.
- V případě dvou stížností na nekonanou výuku nebo konzultace v jednom semestru bude dotyčnému učiteli sníženo po dobu jednoho semestru osobní ohodnocení a výuka musí být nahrazena. Vedoucí pracoviště by měl o nápravě písemně informovat stěžovatele a vedení fakulty.
- V souladu se studijním řádem jsou učitelé povinni poskytnout vždy na začátku semestru studentům sylaby, všechny sylaby by měly být přístupny na internetu, event. by se mohly za provozní náklady prodávat.

Je nutno trvat na důstojném průběhu všech obhajob a zkoušek, zvl. státních a postupových (přítomnost oponentů, vedoucího práce a většiny pedagogických a odborných pracovníků katedry nebo ústavu).

Je třeba vydat informační příručku o studiu na FF s širšími a zevrubnějšími údaji, než jaké poskytuje Seznam přednášek.

Je nutno zpřísnit požadavky na studenty u zápočtů, kolokvií a zkoušek. Fakulta nemůže být školou, kterou každý vystuduje snadno, jak se to bohužel o některých oborech traduje.

Nový studijní řád, kreditní systém a další změny kladou velké nároky na práci studijního oddělení a přísl. proděkana. Evidence a kontrola studia spadá výhradně do kompetence studijního oddělení a nesmí zatěžovat odborná pracoviště.

Chybějí kontaktní mechanismy chránící studenty před nedodržením studijních plánů. Bude nutné zkompletovat studijní dokumentaci.

4. Řízením proti chaosu

4.1. Na pracovišti s 8.000 studenty a téměř sedmi stovkami zaměstnanců, s řadou budov a dalšího majetku se centrální řízení aplikuje velmi obtížně. Osvědčenou zásadu subsidiarity, delegování pravomocí, je však nezbytné korigovat důslednou kontrolou shora. Je nutné získávat a maximálně v řízení využívat nové informační technologie. Jednak je nutné, aby všichni zaměstnanci elektronické prostředky uživatelsky ovládali, jednak však je třeba je považovat za pouhý prostředek komunikace, nikoliv její cíl. Naším cílem je zajistit transparentní informovanost, umožnění demokratické diskuse a z ní vyplývající zlepšení či změnu života fakulty. K transparentci informačních toků se dá ovšem využívat i dalších podnětů, např. studentských časopisů, signálů ze schránek na připomínky studentů a hlavně častých setkávání se studenty a pracovníky fakulty. Bez zpětné vazby se moderní řízení fakulty neobejde.

4.2. Z technického hlediska je nejdůležitější zajistit dostatek počítačů a místností pro ně, přístupy k e-mailu, internetu, k českému národnímu korpusu, k bázi zahraničních časopisů EBSCO a k mnoha dalším bázím dat včetně bibliografických a knihovních. Pokud jde o informační systém řízení fakulty, pak zápisy kolegia děkana musí být přístupné na internetu, děkan a proděkan by měli mít vlastní stránku. Internetové stránky děkanátu musí přinášet užitečné aktuální informace (čerpání rozpočtu, zásady přidělování, náplň pracovišť, resortní , přináležitosti, odpovědnosti, pravidla hry, granty, rozdělování místností aj.). Internetové stránky musí mít také všechna odborná pracoviště a zpřístupňovat na

nich co nejvíc organizačních a studijních informací.

Je samozřejmým požadavkem, aby místo haldy oběžníků úřadoval děkanát a proděkanáty pomocí e-mailu.

4.3. Při řízení vysoké školy se uplatňuje velká míra demokratického rozhodování. Děkan musí svá rozhodnutí konzultovat s proděkany a s vedoucími odborných a manažerských pracovišť, dále se senátem, který podle zákona některá jeho rozhodnutí schvaluje. V úvahu přichází, zvl. v této přelomové době, i celofakultní diskuse. Vyzývám vás všechny, abyste se víc angažovali ve fakultním životě, víc chodili k volbám a účastnili se aktivně debat o změnách, o vývoji a perspektivách fakulty; jinak se demokracie na FF – a ani v ČR nezabydlí.

Na druhé straně však na vysoké škole také existuje fenomen zvláštního typu služebnosti: ti, jimž se slouží, jsou studenti. Pedagogové slouží studentům, administrativní a technický personál slouží studentům i pedagogům. Obávám se, že tuto hierarchii služby u nás ne vždy můžeme – zatím – identifikovat.

K formalizaci řízení slouží fakultní organizační řád. Zpracování jeho nové verze je také úkolem nového vedení FF.

4.4. Pro řízení fakulty v příštím tříletém období navrhuji spojit funkce proděkanů pro vědu a pro zahraničí v jedné rukou (doc. Buriánek) a naopak pro studium zřídit proděkanské funkce dvě: pro koncepci studia (akreditace, kreditní systém, studijní programy aj. – doc. Z. Beneš) a provoz FF – dr. J. Herman, CSc. Pro funkci rozvojového děkana navrhuji doc. Vavrouška.

Je potřeba co nejpřesněji vymezit pravomoci a pole působnosti jednotlivých proděkanů a informovat o tom všechny katedry a celou akademickou obec. Proděkani by se měli pravidelně scházet se svými komisemi a zápisy z těchto jednání by měly být přístupné na jejich internetové stránce, resp. na stránce vedení. Pravomoci komisí jako poradních orgánů členů vedení by

měly být posíleny. Proděkani mají „politickou“ odpovědnost za jednotlivá oddělení. Jim jsou adresovány stížnosti a oni jsou povinni na ně odpovědět v příslušné lhůtě. Pokud se rozchází doporučení katedry a rozhodnutí proděkana (viz zvl. schvalování a žádostí studentů), měl by proděkan konzultovat s vedoucím dotyčného pracoviště.

Pokud bude prorektorem UK pracovník FF, vedení FF by s ním mělo pravidelně konzultovat a dát mu prostor na své internetové stránce (odpovědnost vůči mateřské fakultě). Je nutno věnovat velkou pozornost výběru učitelských i studentských zástupců v AS UK a v Radě vysokých škol a zajišťovat úzkou spolupráci mezi nimi a vedením fakulty. Zprávy těchto zástupců z různých jednání by také měly být přístupné na internetu.

Vzhledem k bezpečnostní situaci zvl. v hlavní budově FF (krádeže počítačů, výplat, knih, excesy narkomanů aj.) je nutné, aby byla angažována bezpečnostní služba; v případě nutnosti opět nastoupí kontrola indexů, návštěvy by v takovém případě ukázaly OP a zapsaly by se. Pokud by fakulta byla otevřena o víkendu, museli by se prokazovat (zapisovat) i učitelé. Na bezpečnostní službu je třeba si vydělat pořádanými kursy, nepopulární, ale nezbytné.

Je nutné zkvalitnit práci administrativního servisu a zavést širší paralelní úřední hodiny, nejlépe úterý až čtvrtek.

4.5. V personální politice bych v případě svého zvolení prosazoval odbornost na všech stupních, po zkušenosti s letošním hospodařením zejména na stupni ekonomickém; o odbornosti vědecké a pedagogické viz výše. Jsem přesvědčen, že co nejdřív musí být provedena systemizace pedagogických a vědeckých míst. Stejně tak musí být zpracována co nejobektivnější evaluační kritéria, která by postihla rysy společné všem tak různorodým oborům na FF a umožnila objektivizovat odměňování.

Podle tezí prof. Wilhelma k volbě rektora bude UK usilovat o přijímání většího počtu studentů ke studiu než dosud. Pokud k tomu rektorát poskytne také finanční prostředky a prostory, bude to pro FF jistě přínosem.

4.6. V ekonomické a mzdové oblasti jsme na tom velmi špatně, nejhůř ze všech fakult VŠ v ČR. Nedostali jsme přidáno 17% ze státního rozpočtu, které UK jako celek dostala, a nedostali jsme tzv. 13. a 14. plat. Tak splácíme 23 milionů dluhu, který v tomto roce vznikl špatným čerpáním rozpočtu a krádeží peněz. Zpronevěry se na této částce údajně podílejí naprosto zanedbatelnou částkou. Celou problematiku jsem neměl možnost zkoumat tak, abych pochopil, jak je možné takto rozpočet přečerpat. Dluh však je údajně průběžně umořován, takže po dalším (kratším?) utažení opasku lze doufat v jeho úplné splacení, příp. v jeho odpuštění ze strany rektorátu (?).

4.7. Strategickým cílem hospodaření FF UK v budoucích letech je postupná stabilizace fakultního rozpočtu, který musí zajistit vyvážené proporce mezi výdaji na mzdy a výdaji na (základní) provoz. Preferenci (minimálně v příštích dvou nebo třech letech) spatřuji však právě v růstu mzdových výdajů oproti přímé či nepřímé provozní spotřebě.

Už dnes je však možné říci, že se rýsují jisté cesty k zvyšování prostředků na mzdy a stipendia. Především je neudržitelný tzv. koeficient pro přidělování rozpočtových prostředků, který je na FF nejnižší ze všech fakult v ČR a je nižší i než u pedagogických fakult (1 : 1,3). Argumentace drahými přístroji neobstojí – jednak se z údajných prostředků na přístroje zvyšují mzdy, jednak na FF UK je řada přístrojů a strojů stejně drahých; srov. Fonetický ústav, jazykové kabiny, kunsthistorikové, hudebníci, archeologové aj. O zvýšení tohoto koeficientu se bude muset bojovat.

Dalším zdrojem zvýšení mzdových fondů je ono rektorátem zadržované navýšení mezd o 17%. Konečně pak v rámci systemizace a evaluace bude možné odbourat 50 učitelských

půlúvazků, včetně emeritních. Těmto pracovníkům lze pak velmi dobře zaplatit konkrétní odučené hodiny, a při tom uchránit fakultu od placení pojistného, apod.

Bude nutné také co nejvíc šetřit ovšem tam, kde je to účelné, např. přezkoumat uzavřené smlouvy o pronájmech, stanovit limity pro telefonování (po překročení bude pracovištěm krácen příspěvek na činnost); lze také zavést kódování za soukromé hovory. Dále přezkoumat smlouvy se zahraničními univerzitami aj.

4.8. Významným zdrojem příjmů je – dosti opomíjená – tzv. doplňková činnost. Vzorem tu může být Ústav bohemistických studií se svou LŠSS a programem Czech Studies a dalšími připravovanými aktivitami, jakož i aktivita anglistů bohemistů a dalších pracovišť. Bude třeba centrálně vytipovat obory, které by byly atraktivní pro západní cizince, a nabídnout – po jejich akreditaci – jejich výuku v angličtině. Také kursy v rámci celoživotního vzdělávání a přípravu k přijímacím pohovorům je třeba rozšířit. Poplatky za rigorózní řízení je třeba stanovit rigorózněji, nabízet placené doktorandské semináře apod.

Je také nutno stanovit všechny poplatky za kursy v takové výši, aby to odpovídalo vysoké kvalitě a kvalifikovanosti naší práce. Např. Ústav českého jazyka a teorie komunikace nabízí jako doplňkovou činnost kurs pro přípravu na přij. zkoušky. Kursové však bylo podle mého názoru stanoveno velmi nízko.

Také pronajímání budov o víkendech pro školení a konference by rozpočet fakulty rozhojnilo. Stimulací pro iniciativu pracovníků tu budou odměny nebo naopak srážky ze mzdy.

4.9. Rozpočet fakulty bude nutné sestavovat až po strategických diskusích vedení fakulty a akademického senátu. Jeho čerpání je nutno pravidelně publikovat na internetové stránce děkanátu. Struktura rozpočtu musí odpovídat struktuře základních potřeb fakulty. Vedle částek na údržbu budov je

nutno plánovat především doplňování knižních fondů, počítačového softwaru i hardwaru a částky na domácí i zahraniční konference a stáže.

4.10. Konkrétní postup celkové ekonomické konsolidace FF UK bude možné nastínit až po podrobném seznámení s finanční situací fakulty, již dnes je však zřejmé, že ani v příštím roce se nevyhneme určitým úsporným opatřením. Ta je však nutné promítnout převážně do provozu, nikoliv do mzdových prostředků. Je rovněž zřejmé, že vypracování zásad stabilizace rozpočtu je proces dlouhodobý, který si vyžádá nejméně dvou, spíše však tří let. Nemůžeme rovněž zohlednit případné změny legislativy (nebo metodiky financování vysokých škol), ani celkovou ekonomickou situaci státu v příštích letech.

5. Tříleté funkční období se může jevit vzhledem k předestřeným úkolům jako příliš krátké. Věřím však, že s týmem kvalitních proděkanů a s podporou všech aktivních pracovníků fakulty a studentů by se aspoň podstatnou část záměrů zásadního významu mohlo podařit uskutečnit.

Oldřich Uličný

Pozn. V textu byly použity některé formulace z materiálů poskytnutých navrženými proděkany doc. Buriánkem, dr. Hermanem a doc. Vavrouškem.